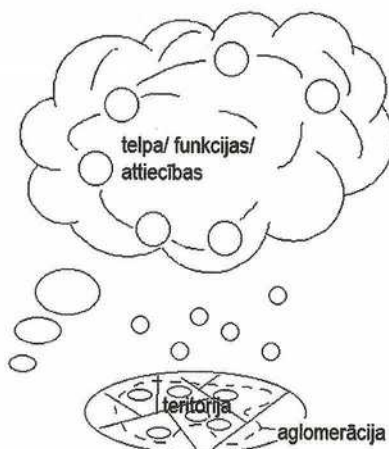


Teritorija ir piezemēta
telpa, aglomerācija
ir piezemētas attiecības.



Metropole – attīstības veids

TEKSTS ARMANDS PUŽULIS, DR. GEOGR.

Latvijā pēdējos gados aktualizējusies plānošanas tēma - Latvija 2030 jeb Latvijas ilgtspējīgas attīstības stratēģija (LIAS), Nacionālais attīstības plāns (NAP) jeb septiņu gadu plāns, kas pieskaņots Eiropas atbalsta instrumentiem, krīzes pārvarēšanas dokuments Nacionālās reformu programmas stratēģijas ES 2020 īstenošanai, kas vairāk vai mazāk reflektē Eiropas izaugsmes dokumentu Eiropa 2020, aktualizē telpas nozīmi kā vietu, kur visam jānotiek. Plānošanas dokumentos atšķiras gan sapratne par šo vietu, gan arī tas, kam tur jābūt. Pašlaik politikas dokumenti definē nepieciešamību pēc atbalsta koncentrācijas noteiktās vietās. Būtiskākā, mūsdiā, ir Rīgas metropole, kam ir nozīmīgākais valsts izaugsmes potenciāls. Pašreizējā praksē tai nav pievērsta atbilstoša uzmanība. Piedāvājums skatīties uz Latvijas attīstību caur metropoles prizmu nav mēģinājums pretstatīt to iepriekšējai politikai vai pārējai Latvijai. Tas drīzāk ir aicinājums uz diskusiju un kopēju domāšanu par Latvijas attīstības telpiskajiem aspektiem.

Autori ir dažādu nozaru un, iespējams, uzskatu paudēji, kas piedāvā kopēju telpisku skatījumu uz iespēju Latviju, balstoties uz reālistiskām, bet varbūt ne vienmēr patika-

mām atziņām. Mūsu iecere ir piedāvāt piecu rakstu sēriju par Latvijas attīstības jautājumiem. Mūsuprāt, telpiskās plānošanas procesā plašāka diskusija ir nepietiekama, un tas rada ātrus, sasteigtus risinājumus, piemēram, NAP izstrāde dažu mēnešu laikā. Veidojot rakstu tematiku, uzsvars tiek likts uz metropoles telpas nozīmi un pārvaldības reģionālo mērogu.

Kas ir metropoles areāls vai aglomerācija, kā to var risināt funkcionāli un administratīvi, kā var skatīties uz Latviju no NAP izvirzītajām cilvēka, ekonomikas un teritorijas prioritātēm, un kādu vietu šajā kontekstā ieņem atšķirīgās teritorijas, kā tajā visā ietilpināms parastais cilvēks, iedzīvotājs, valsts pilsonis - tie ir jautājumi, uz ko mēģināsim atbildēt, piedāvājot savus Latvijas telpiskās attīstības risinājumus.

AGLOMERĀCIJA PLĀNOŠANĀ: DOMĀŠANA UN PRAKSE

1. Aglomerācija jeb funkcionālā telpa
Aglomerācija ir labāk saprotama caur centra un perifērijas prizmu, veidojot attiecības, kas izpaužas teritoriāli. Telpa nav viendabīga - centrs kā vadošais, nozīmīgais pakārto ar to saistīto perifēriju. Šī saistība var būt funkcionāla, administratīva, sociāla vai ekonomis-

ka. Telpu mēs strukturējam dažādiem mērķiem. Attiecības izpaužas kā telpisks fenomēns, kas pārvaldības nolūkos tiek teritoriāli ierobežots ar administratīvām robežām. Rezultātā iegūstam teritoriju, ko attiecinām uz telpu, tā kā nemākam telpu saprast nekā citādi kā caur teritoriju. Aglomerācija, funkcionālā telpa šajā transformācijā iegūst pietiekami reālas teritoriālas formas. Vislabāk tās izpaužas plānošanas praksē, caur kuras prizmu mēģināsim to skatīt.

1.1. Aglomerācija un centri. Aglomerācija vispārējā gadījumā ietver noteiktus elementus un to saiknes. Var runāt par urbānām, sociālām vai ekonomiskām aglomerācijām. Pilsēta kopā ar citām pilsētām un apkārtnēm lauku teritorijām, vietējās kopienas aptvertās teritorijas (apkaimes), administratīvās teritorijas vai teritoriālie klasteri ir daži aglomerāciju piemēri. Par aglomerācijām var runāt teritoriāli, funkcionāli, sociāli un arī ...virtuāli.

Tradicionāli pilsētas aglomerācijas tiek skatītas kā centra un perifērijas attiecību telpa, tas ir, centrālā pilsēta un tās saiknes ar apkārtni, kas visizteiktāk tiek mērītas ar mobilitātes rādītājiem (svārstveida darba migrāciju), finanšu (centrālās pilsētas nodokļu pārskaitījumiem citu pašvaldību budžetos),

Rīgas plānošanas
reģions un Rīgas
metropoles areāls.

Uz centriem balstītas
funkcionāli vienotas
aglomerācijas
piemēri. Avots:
AB «Nams».